

Figuur 5.3
Voorrangsbord in Hongkong

Ràng ‘laten’ kan net zoals het Nederlandse werkwoord *laten* verwijzen naar zowel actieve deelname (‘ervoor zorgen dat’) als naar passieve deelname (‘toelaten dat’). De Mandarijse zin *Wǒ ràng tā xiě xìn*. betekent dus op twee manieren ‘Ik laat haar een brief schrijven.’: (a) ‘Ik zorg dat zij een brief schrijft.’; en (b) ‘Ik laat toe dat zij een brief schrijft.’. Beide betekenissen kunnen afhankelijk van de context op verschillende manieren goed in het Nederlands worden weergegeven, bijvoorbeeld ook als (a) ‘Ik draag haar op een brief te schrijven.’, ‘Zij moet van mij een brief schrijven.’; (b) ‘Ik sta toe dat zij een brief schrijft.’, ‘Zij mag van mij een brief schrijven.’.

Vanouds is voor *ràng* ‘laten’ de betekenis van passieve deelname sterker vertegenwoordigd (Ôta 1987: 227). Ook het moderne gebruik van *ràng* als hoofdwkwoord van een zin sluit hier goed bij aan: ‘laten, toelaten, toestaan, toegeven, ruim baan geven’. Zie ter illustratie van deze betekenis het Chinese voorrangsbord (figuur 5.3), waarop het karakter 讓 *ràng* ‘laten gaan’ is afgebeeld. Voorbeelden van dit gebruik zijn *Qǐng nǐn ràng yì rang*. ‘Doet u even een stapje opzij.’ en *Nǐ ràng zhè tā yì diǎr ba*. ‘Geef haar een beetje de ruimte.’. Beide zinnen kunnen zowel in letterlijke zin (fysieke ruimte) als figuurlijk (sociaal territorium) worden geïnterpreteerd.

Het hierboven voor *ràng* en *laten* beschreven verband tussen de betekenissen ‘ervoor zorgen dat’ en ‘toelaten dat’ is geen toevallige overeenkomst tussen het Mandarijn en het Nederlands, maar een verband dat in vrijwel alle talen te vinden is.

De onderstaande voorbeelden illustreren de actieve rol van *jiào* ‘ervoor zorgen dat’ in 5.36 en een passieve interpretatie voor *ràng* ‘toelaten’ in 5.37. (In het tweede voorbeeld staat ook *jiào*, maar dan in de zin van ‘heten’.)

- 5.36 ...fāxiàn liúxíng zhēn de shì yí ge hén kěpà de bìng
ontdekken populair echt OND zijn een stuk erg vreselijk OND ziekte
<hahaha>. Tā jiù shì jiào nǐ huā qián de bìng...
hahaha 3 juist zijn roepen 2.EKV uitgeven geld OND ziekte
‘...en ik ontdekte dat trends echt een heel vreselijke ziekte zijn <hahaha>. Dat wil zeggen, het is een ziekte die je geld doet uitgeven...’
- 5.37 Duì, yóu hěn duō de sìmiào dōu kényì ràng nǐ zhù,
juist er.zijn erg veel OND tempel alle mogen laten 2.EKV verblijven
<oh> jiào zuò guà dān.
oh roepen maken hangen lap.voor.de.bedelnap
‘Ja, er zijn erg veel tempels die je kunnen laten logeren, <oh> dat heet *guà dān*, “de lap van de bedelnap ophangen”³.’

In het volgende voorbeeld wordt *ràng* ‘laten’ gebruikt in de actieve zin van ‘veroorzaken’, ‘ervoor zorgen dat’.

- 5.38 Nà zǎoshàng xízǎo shì yí ge qīngxǐng-- ràng nǐ qīngxǐng
dat ochtend zich.wassen zijn een stuk bijkomen laten 2.EKV bijkomen
<m> zhěnggè shēntǐ.
mm geheel lichaam
‘Dus ’s ochtends wassen is een wakker-- zorgt ervoor dat je wakker wordt <mm> over je hele lichaam.’

De causatieve constructies met *jiào* en *ràng* zijn in tabel 5.4 samengevat.

Behalve *jiào* ‘roepen’ en *ràng* ‘laten’ kunnen vele andere werkwoorden worden gebruikt in de causatieve constructie, zoals *fēnfu* ‘opdragen’, *mínglìng* ‘bevelen’, *shì* ‘zenden’ > ‘laten, ervoor zorgen dat’ (met name in Taiwan), *qǐng* ‘verzoeken’ (§ 5.6) en *yāoqiú* ‘eisen’.

Een mogelijke syntactische analyse van de bovenstaande gevallen is die waarbij *jiào* en *ràng* worden gevolgd door een zin als object: *Wǒ jiào [tā xiě xìn]*. ‘Ik roep op tot [zij schrijft een brief].’ > ‘Ik laat haar een brief schrijven.’; *Sìmiào kényì ràng [nǐ zhù]*. ‘De tempels kunnen toelaten dat [jij verblijft].’ > ‘De tempels kunnen je laten logeren.’ Daarmee sluit de causatieve constructie aan bij het gebruik van werkwoorden van willen en moeten (§ 5.11.2).

³ De uitdrukking *guà dān* ‘in een tempel overnachten’ is een boeddhistische term die zijn oorsprong vindt in de gewoonte van reizende monniken om voor het slapen gaan hun schaarse bezittingen, waaronder de *dān* ‘lap voor het tentoonspreiden van de bedelnap’, buiten de tempel *guà* ‘op te hangen’.